

HÄMÄRÄN LAULU

Salatut polut

JORUNN JOHANSEN

1

POHJOISET
SAAGAT

 SAGA
EGMONT

Jorunn Johansen

Salatut polut

Hämärän laulu

1

Suomentanut Saga Egmont

Editoinut Sanna Michael

SAGA Egmont

Salatut polut – Hämärän laulu 1

Translated by Saga Egmont

Edited by Sanna Michael

Original title: *I en annen verden*

Original language: Norwegian

Copyright © 2018, 2025 Jorunn Johansen and Saga Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788727222677

1st POD edition

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser. It is prohibited to perform text and data mining (TDM) of this publication, including for the purposes of training AI technologies, without the prior written permission of the publisher.

This work is republished as a historical document. It contains contemporary use of language.

www.sagaegmont.com

Saga is a subsidiary of Egmont. Egmont is Denmark's largest media company and fully owned by the Egmont Foundation, which donates almost 13,4 million euros annually to children in difficult circumstances.

Vognmagergade 11, 2, 1120 København K, Denmark

Henkilögalleria

Skoglian tila

Elisabeth Berg	Henrikin ja Kristinin 17-vuotias tytär
Henrik Berg	maanviljelijä
Kristin Berg	vaimo
Henrikke	keittäjä
Mathilde	kotiapulainen
Emilie	navettapiika

Tangenin tila

Ola Hamnes	Victorin ja Kajsan 25-vuotias poika
Victor Hamnes	maanviljelijä
Kajsa Hamnes	vaimo
Sylvia Hamnes	Victorin ja Kajsan 27-vuotias tytär

Petter	tallirenki
---------------	------------

Muut

Alexander Iversen	nimismies
Ivar Berg	muukalainen
Emil Berg	Ivar Bergin veli
Gaute Jenssen	Kristin Bergin rakastaja
rouva Vilsen	Kristin Bergin ystävä
Josefine Vilsen	rouva Vilsenin tytär

Jo ennen olen tästä käynyt
vaan milloin, miten, tiedä en.
Tuon ruohon tunnen, tuoksun sen,
huokaavan tuulen, valot rantojen.

Ja sinäkin, niin sinut tunnen
kuin oisit ollut omanain.
Kun pääsky lensi, käännyt vain
ja huntu väistyi – sinut tunnen ain!

Dante Gabriel Rossetti, suomennanut Minna Tarkka

*Finnskogenista kotoisin olevan isoisäni
Hans Lydersenin muistolle.*

Prologi

Oslo, vuosi 2005

Eline Pettersen avasi silmänsä, kääntyi kohti yöpöytää ja huokaisi. Hänen matkapuhelimensa jatkoi metelöintiään hänen yrittäessään hapuilla sitä kädellään. Lopulta hän sai puhelimesta otteen ja onnistui sammuttamaan äänen, joka kuulosti ärsyttävältä kellon kilinältä.

Eline oli säätänyt herätyksen edellisiltana tehtyään vakaan päätöksen nousta ylös seitsemältä. Hänen työnsä toimittajana yhdessä Oslon suurimmista sanomalehdistä merkitsi hänelle paljon, mutta viime aikoina työ oli ollut suoranaista raatamista kamalan päänsäryn takia. Päässä jyskytti niin voimallisesti, että hän luuli tulevansa hulluksi.

En tiedä, pystynkö kävelemään tänään, hän ajatteli. Tämä kipu uuvuttaa minut. Se johtuu varmaankin unista...

Hän näki silmiensä edessä unistaan tutun vaalean miehen, jonka hän uskoi olevan päänsärkynsä aiheuttaja. Uni ei varsinai-

sesti ollut painajainen. Ei, vaan se on uni miehestä, jota en ole koskaan aikaisemmin nähnyt, hän ajatteli. Entä sitten päänsärky, miksi herään joka ikinen aamu tällaiseen jyskyttävään kipuun? Ja miksi tunnen niin syvää kaipuuta herätessäni? Tuntuu kuin olisin menettänyt jonkun. Jonkun, jota rakastin kovasti. Se on outoa.

Jälleen hän näki miehen mielessään. Tämä istui hevosen selässä, hymyili leveästi ja kannusti hevosen raviin. Hevonen oli valkoinen, ja sillä oli musta harja ja häntä. Eline ei ollut koskaan ennen nähnyt niin kaunista eläintä.

Mies oli todellinen unelmien sankari. Pitkä ja komea. Miehen hiukset aaltoilivat takin kaulusta vasten, ja hänen silmänsä... Ne olivat siniset kuin taivas. Miehen täytyi olla varakas. Eline oli ajatellut niin heti, sillä joka kerta, kun hän näki unta miehestä, tämä ratsasti suurten peltojen ja niittyjen halki. Peltojen vilja huojui viileässä tuulessa, ja suurilla niityillä kasvoi tiheään niittykukkia. Taustalla häämötti korkeita mäntyjä, ja metsänpohjaa peitti hopeisena hohtava sammu. Yksi unista ajoittui iltahämärään, ja silloin Eline oli myös nähnyt vilaukselta suuren, valkoisen talon kaukana kukkulalla.

Mutta missä? Elinellä ei ollut aavistustakaan, missä tuo unien näkymä sijaitsi.

Elinen oli pakko hymyillä hupsuille ajatuksilleen, vaikka päänsärky paheni pahenemistaan. Eihän miestä ollut olemassa missään muualla kuin hänen unissaan. Unissa, jotka olivat piinanneet häntä jo useiden öiden ajan.

Eline laski päänsä varovasti takaisin tyynylle ja tuijotti ylös kattoon, joka oli valkoinen. Valkoinen, kuten koko hänen kotinsa. Hän oli ostanut tämän asunnon Oslon Frognerista vuotta aikaisemmin. Siihen kuului suuri olohuone, makuuhuone, kylpyhuone ja valtava keittiö. Kaikki seinät olivat liidunvalkoisia ja

huonekalut vaaleita. Myös lampuissa oli valkoiset varjostimet. Hän oli hankkinut yhden vihreän huonekasvin, mutta se oli kiihtymäisillään. Hänellä oli myös pieni parveke, jonne mahtui tuoli ja pieni pyöreä pöytä. Eline oli ollut haltioissaan kauppakirjaa allekirjoittaessaan. Hän oli nauttinut uudesta kodistaan pitkään, mutta unien alettua hän näki silmiensä edessä vain vihreitä niittyjä ja peltoja, joilla vilja heilui tuulella, ja kaukana sijaitsevan suuren maalaistalon, jossa oli varmasti useita huoneita. Kenties myös palvelusväkeä? Kauniita värikkäitä huonekaluja. Ja kirjasto! Ja navetta ja talli. Talli, jossa tuo unen kaunis hevonen odotti omistajaansa. Komeaa vaaleatukkaista miestä, jolla oli voimakasrakenteinen vartalo ja aavistuksen leveät kasvot.

”Tulen kohta hulluksi!” Eline keskeytti ajatuksensa puhumalla ääneen. ”Ei unessa voi rakastua.”

Hän huokaisi raskaasti ja veti peiton leukaansa saakka. Hänelle Oslo merkitsi loputonta määrää taloja ja pieniä puistoja, lukuun ottamatta lähellä sijaitsevaa Slottsparkenia. Raitiovaunuja, busseja ja autoja. Melua ja hälinää. Portaita alas juoksevia ihmisiä. Huutavia ja nauravia lapsia. Riiteleviä tai juhlivia naapureita. Jatkuvaa kiirettä töissä. Juoksentelua kaupasta toiseen etsimässä hienoja housuja tai mekkoja, joiden piti olla viimeisintä muotia. Kävelykadun ravintoloita, joissa saattoi istua katselemassa ohikulkijoita ja juoda kahvia jutellen ihmisten kanssa, jotka eivät oikeastaan olleet edes kiinnostavia...

Kaipaan jotakin, mutta en tiedä mitä, Eline ajatteli.

Lopulta hän ryömi ylös sängystä päänsärystä huolimatta. Hän laahusti keittiöön kuin unissakävelijä, avasi lääkekaapin ja valitsi särkylääkkeen. Hän katseli valkoista, pyöreää pilleriä, kaatoi vettä lasiin ja nielaisi lääkkeen.

”Toivottavasti tästä on apua, koska minun on mentävä töihin”,

hän sanoi itsekseen. ”Ei ole mitään järkeä haaveilla. Todellisuus on tässä, aivan edessäni.”

Kylpyhuoneessa oli kylmä. Eline hytisi peseytyessään ja harjattaessaan hampaansa. Hän tuijotti peiliin eikä voinut olla huomaamatta tummia silmänalusiaan. Päänsärky alkoi näkyä hänen kasvoistaan. Hän harjasi korpinmustia hiuksiaan, jotka olivat hänen ulkonäkönsä kaunein osa. Muutoin hän oli varsin tavallisen näköinen. Hänen työkaverinsa kuitenkin sanoivat usein, että hänen silmänsä olivat erikoiset niiden kellanruskean värin vuoksi.

Eline pudisti hieman päätänsä tutkiessaan kasvojaan peilistä. Hän oli täyttänyt kolmekymmentäyksi vuotta kuukausi sitten, eikä hänen elämässään ollut vielääkään miestä. Hänellä oli ollut muutama poikaystävä, mutta kukaan heistä ei ollut täyttänyt hänen sydäntään. Hän oli juossut karkuun kuin itse paholainen olisi ollut hänen kannoillaan, kun he olivat sanoneet haluavansa naimisiin hänen kanssaan.

Palattuaan takaisin makuuhuoneeseen Eline puki päälleen sievän mekon. Oli tärkeää, että hänen työvaatteensa antoivat hänestä vakavasti otettavan vaikutelman, mutta tärkein syy mekon valinnalle oli se, että hän aikoi käydä töiden jälkeen katsomassa isoisoäitiään vanhainkodissa.

Isoisoäiti oli satakaksivuotias. Vielä kaksi viikkoa sitten hän oli ollut usein jalkeilla ja seurannut aktiivisesti vanhainkodin päivähuoneen tapahtumia. Sitten isoisoäidin vointi oli kuitenkin yhätkiä heikentynyt, ja nyt hän oli suurimman osan ajasta vuodepotilaana. Hoitajat eivät auttaneet vanhusta pois sängystä enää yhtä usein kuin ennen. Kun Eline oli yrittänyt houkutella isoisoäitiään jalkeille, tämä oli laittanut nivelrikkoisen kätensä hänen kätensä päälle ja sanonut haluavansa maata ja miettiä rauhassa

mennyttä elämäänsä. Kaivata kaikkea, mitä oli ollut. Miettiä menneisyyttä.

”Minulla on sinulle paljon kerrottavaa. Tule takaisin huomenna.”

Isoisoäiti oli katsonut Elineä surullisena silmiin ja puhunut niin hiljaa, että tämä oli tuskin kuullut, mitä hän sanoi.

Sanat olivat järkyttäneet Elineä, sillä hän ei ollut koskaan tullut ajatelleeksi, että hänen isoisoäitinsä tunsu sellaista kaipuuta. Että tämä ylipäänsä ajatteli menneitä, sillä vanhus ei ollut koskaan juuri puhunut perheestään.

Elinen isoisoäidillä oli kaunis nimi, Elisabeth Berg. Kun Eline oli pieni, hän oli kutsunut isoisoäitiään rouva Bergiksi. Suoraryhtinen nainen oli huokunut arvokkuutta, ja ennen hänen päätymistään vanhainkotiin isoisoäidin hiukset olivat olleet aina huolellisesti laitettut, ja hän oli käyttänyt usein painavia koruja. Nyt tuosta ylpeästä naisesta ei ollut enää paljoakaan jäljellä. Eline kuitenkin näki, ettei elämän kipinä ollut vielä kokonaan sammunut. Hänen isoisoäitinsä ei ollut antautunut vuoteenomaksi siksi, että olisi luovuttanut. Isoisoäiti halusi kertoa Elinelle menneisyydestään, mitä se sitten pitikään sisällään.

Kesä on koittanut, Eline ajatteli saatuaan viimein päivän työnsä valmiiksi. Hän oli matkalla Majorstuenin vanhainkotiin metroasemalta, joka oli aivan vanhainkodin lähetyvillä. Kaikkialla hänen ympärillään ihmiset juoksivat ehtiäkseen metroon. Elineä huimasi pelkkä tungoksen katsominen. Jokainen päivä oli samanlainen. Meteliä ja ihmisiä. Nyt hän näki kaiken selvästi. En kestä tätä enää, hän ajatteli. Tällaista elämä on? Mitä ihmiset oikein kaipaavat? Juoksisin mieluummin paljain jaloin vihreällä nurmikolla ja haistelisin metsän ihanaa tuoksua.

Hän kiersi talon kulman ja huomasi seiniä reunustavat vehreät ruusupensaat. Lähistöllä oli pieni puisto, jossa oli runsaasti pu-naisia ja valkoisia kukkia. Kuinka vihreää ja rehevää täällä on-kaan, hän ajatteli. Lähettyvillä leikki pieniä lapsia, jotka juoksivat ympyrää ja heittäytyivät nurmikolle äänekkäästi nauraen.

Noin minäkin makasin pienenä, Eline ajatteli. Katsoin tai-vaalle, tuijotin pilviä ja haaveilin. Pilvet näyttivät usein eläimiltä, ja toisinaan saatoin nähdä sydämen tai enkelin...

Eline jatkoi matkaansa. Ei ollut mitään järkeä takertua men-neeseen. Lapsellinen haaveilu oli päättynyt äkillisesti, kun hirvit-tävä tragedia oli muuttanut hänen elämänsä hänen ollessaan vielä pieni tyttö. Hänen molemmat vanhempansa olivat kuolleet auto-onnettomuudessa.

Onnettomuuden jälkeen Elinen isoäiti oli huolehtinut hä-nestä, mutta tuolloin tyttärensä luona asunut isoisoäiti oli ollut Elinelle läheisempi. Kun isoäiti oli kuollut muutamaa vuotta myöhemmin, Eline ja isoisoäiti olivat jääneet kahdestaan.

Eline oli kasvanut Frognerissa, muutaman korttelin päässä omasta asunnostaan. Hänen isoäitinsä oli ollut kylmä nainen, ja isoisoäiti oli usein kuvaillut välejään tyttärensä kireiksi. Eline ei tiennyt, mistä se johtui. Kun hän ajatteli asiaa, hän ei muistanut noiden kahden naisen juuri osoittaneen rakkautta toisiaan koh-taan.

Kun isoisoäiti ei ollut enää pärjännyt yksin, Eline oli joutunut hakemaan paikkaa hoitokodista. Raskain mielin hän oli ymmär-tänyt, ettei sitä voinut välttää. Kaikkein mieluiten hän olisi ha-lunnut hoitaa isoisoäitiä itse. Olisipa minulla iso maatila, jonka tuvassa isoisoäiti voisi asua. Haaveet olivat jälleen viemässä hänet mukaansa. Jos minulla olisi piikoja, voisin istua iltaisin isoisoäi-

din luona ja pitää hänelle seuraa. Ajatella, jos elämä olisikin mennyt niin... Ja ajatella, jos olisin tavannut hänet! Unieni miehen...

Nyt elettiin kuitenkin eri aikakautta. Kylmää ja julmaa nyky-aikaa. Isoisoäiti oli halunnut mennä vanhainkotiin. Sinä päivänä, kun vanhus oli haettu kotoaan, Eline ei ollut pystynyt pidättelemään kyyneleitään. Vanha nainen oli sivellyt kädellään hänen poskeaan ja katsonut häntä surullisin silmin.

”Älä huolehdi minusta, Eline. Pärjään kyllä siellä. Ja jos hoitajat eivät tottele minua, osaan kyllä pitää puoleni. Usko minua! Minä osaan antaa käskyjä!” isoisoäiti oli vakuuttanut.

Niin, isoisoäiti osasi olla tiukka nainen. Eline oli jo varhain ymmärtänyt, ettei hänen kanssaan voinut olla eri mieltä. Silti juuri isoisoäiti oli antanut hänelle rakkautta ja huolenpitoa. Vanha nainen oli ymmärtänyt surun, jota Eline oli tuntenut menetettyään vanhempansa.

Meillä on vahva side, sinulla ja minulla, isoisoäiti, Eline ajatteli. Siksi käyn luonasi joka ikinen päivä. Sinä olet minulle kuin äiti... Olet minulle äiti... Ja rakastan sinua niin paljon.

Hän nielaisi kurkussaan kasvavan möykyn, sillä hän tiesi, että isoisoäidillä ei ollut enää paljon aikaa jäljellä. Jonakin päivänä tämä olisi poissa. Jonakin päivänä Eline ei enää koskaan voisi katsoa noihin ystävällisiin silmiin eikä tuntea vanhasta naisesta huokuvaa rakkautta.

Nyt ei ollut kuitenkaan oikea hetki heittäytyä tunteelliseksi. Isoisoäiti on kanssani ikuisesti, Eline moitti itseään avatessaan leveän oven ja astuessaan sisään hoitokotiin. Ruokasalissa istui joitakin asukkaita juttelemassa keskenään. He joivat kahvia ja söivät leivonnaisia. Salissa istuvat iäkkäät naiset ja miehet olivat vielä toimintakykyisiä, mutta Eline oli nähnyt myös kolikon kääntöpuolen vieraillessaan hoitokodissa päivittäin. Hän tiesi, että jot-

kut vanhukset makasivat yksin sängyissään ja itkivät. Jotkut heistä huusivat äitiä, ja toiset ojensivat kätensä saadakseen hie-
man rakkautta. Saadakseen halauksen.

Eline oli halannut melkein kaikkia osaston asukkaita osoit-
taakseen, että hän välitti heistä, että hän ymmärsi. Myös he olivat
joskus olleet nuoria ja saaneet kokea osansa elämästä. Hekin oli-
vat kokeneet rakkautta, surua ja iloa.

Eline kiipesi portaat ylös toiseen kerrokseen, avasi osaston
oven ja tervehti keittiössä istuvia hoitajia. Henkilökunta tuns-
i hänet hyvin. Hoitajat pitivät hänen isoisoäidistään erityisen hyvää
huolta, sillä he tiesivät, että Eline vieraili isoisoäidin luona sään-
nöllisesti. Isoisoäiti oli aina pesty ja hyvin hoidettu, hiuksetkin
olivat kohtuullisen siistit, ja hän tuoksui aina hajuvedeltä.
Ruusuilta. Se oli isoisoäidin lempituoksu.

Eline jatkoi matkaansa käytävää pitkin ja astui sisään avoi-
mesta ovesta. Hänen isoisoäitinsä makasi sängyssä lepäämässä.
Tuntui hyvältä nähdä läheisin ja rakkain sukulainen elossa.

Isoisoäiti nousi istumaan ja ojensi kätensä. Eline ryntäsi hänen
luokseen ja halasi häntä.

”Onpa mukava nähdä sinua, isoisoäiti. Näin taas unta viime
yönä”, Eline sanoi istuuduttuaan hieman myöhemmin sängyn vie-
ressä olevalle tuolille. ”Päänsärky ei hellitä.” Hänen ei ollut tarkoi-
tus valittaa, mutta hän oli kertonut isoisoäidilleen sekä unista että
päänsärystä jo kauan sitten.

”Siitä samasta miehestäkö uneksit?” Vanhan naisen ääni värisi
kuten tavallisesti, mutta katse oli terävä.

”Niin, hän ratsastaa peltojen poikki. Hän on niin kaunis, ja
tunnen rehevän ruohon jalkojeni ympärillä ja varpaani uppoavat
maahan, kun juoksen hänen peräänsä. En kuitenkaan koskaan

saavuta häntä. Hän katoaa kuin sumuun. Silti tunnen, että hän on lähellä.”

Isoisoäiti huokaisi ja asetti hopeanharmaan hiussuortuvan takaisin paikoilleen. ”En pidä siitä, että päätäsi särkee jatkuvasti. Sinun pitäisi käydä lääkärissä ja selvittää asia. Ethän usko, että päänsärkyllä on jotakin tekemistä unien kanssa?”

Isoisoäidin ääni oli muuttunut kuulustelevaksi, ja Elinen oli pakko hymyillä asettuessaan mukavammin kuluneeseen nojatuoliin, joka oli aikoinaan ollut vanhuksen omassa asunnossa. Seiniällä roikkui eläinaiheisia maalauksia. Nurkassa seisoi ikivanha jalkalamppu. Eline huomasi varjostimen kankaassa pienen repeämän.

”En tiedä, mistä on kyse. On kuitenkin outoa, että päänsärky tulee aina samaan aikaan, kun –”

”Niillä ei ole mitään yhteyttä, kultaseni. Olen huolissani sinusta. Varaa aika lääkärille heti huomenna. Ehkä sinulta pitäisi ottaa verikokeita. Olen kuullut, että raudanpuute voi aiheuttaa päänsärkyä.”

”Sinä tiedät kaiken, isoisoäiti”, Eline sanoi ja hymyili jälleen.

”Luen edelleen sanomalehtiä ja kirjoja. Näössäni ja järjessäni ei ole mitään vikaa”, vanha nainen sanoi päättäväisesti. ”Mutta ne sinun unesi. Mistä luulet niiden kumpuavan?”

”En tiedä, mutta näen saman unen joka yö. Näen hänet unesani. Elämäni miehen”, Eline sanoi hymyillen.

”Pötyä! Puhut aivan hupsuja, tyttöseni! Uni on unta, eikä sillä ole todellisuuden kanssa mitään tekemistä. Me molemmat tiedämme sen. Kyllä minäkin näin ennen paljon unia, mutta siitä on jo monta vuotta.” Vanhus huokaisi ja näytti yhtäkkiä surulliselta. ”Minun uneni muuttuivat todeksi... Huh, muistin sen yhtäkkiä. Vanheneminen ei ole helppoa. En kuitenkaan aio valittaa. Mi-

Erneunia ja historiallista rakkautta

– uusi koukuttava sarja alkaa!

Oslolainen toimittaja Eline Pettersen kärsii toistuvista unista, jotka tuovat mukanaan selittämättömän kaipuun. Unien alkuperä alkaa selvitä, kun Eline vierailee isoisoäitinsä Elisabethin luona ja huomaa yllätykseen unissaan esiintyvän miehen vanhassa valokuvassa.

Elisabeth lahjoittaa Elinelle päiväkirjansa, joiden kautta isoisoäidin elämä 1920-luvun Finnskogenissa avautuu tälle unelmineen ja koettelemuksineen. Nuori Elisabeth janoaa vapautta holhoavan äitinsä vallan alta ja haaveilee naapuritilan iloluontoisesta nuorukaisesta Olasta. Samalla häntä painaa perheensä vaiettu historia, joka alkaa paljastua, kun kotikylää ympäröivästä metsästä kuuluu eräänä iltana laukaus...

Hämärän laulu on osa Pohjoiset saagit -kirjauniversumia
– koukuttavia historiallisia kirjasarjoja Norjan vuonoilta aina Huippuvuorten revontulien loisteeseen.

Jorunn Johansen on norjalainen kirjailija. Innoituksen Hämärän laulu -sarjaan Johansen on saanut Etelä-Norjan Finnskogenin jylhistä maisemista, joissa hän viettää kesänsä.